

Aan

Minister VWS

Deadline: 9-12-2025

nota

TER BESLISSING

Aanbieding Gezondheidsraad 2e deel advies Veehouderij
en Gezondheid Omwonenden

Datum
2-12-2025

Kenmerk
4315240-1091844-IZB

Bijlage(n)
-

1. Aanleiding

De Gezondheidsraad brengt op 9 december het tweede deeladvies over Gezondheidsrisico's rond veehouderijen uit. Dit advies is opgesteld op aanvraag van uw ambtsvoorganger, mede namens de minister van LNV, naar aanleiding van het onderzoeksrapport VGO-III begin februari 2025 en volgt op het eerste deeladvies dat begin juli naar de Kamer is verzonden. Met deze brief stelt u zowel de Eerste als Tweede Kamer op de hoogte van de publicatie van het advies en gaat u kort in op de vervolgstappen naar een beleidsreactie.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de inhoud van beide brieven en deze te ondertekenen zodat deze, mede namens MLNV, naar de EK en de TK gestuurd kunnen worden.

3. Kernpunten

Risicoschatting

- Op 3 juli jl. concludeerde de Gezondheidsraad in het 1e deeladvies dat er waarschijnlijk een oorzakelijk verband is tussen wonen in de buurt van geitenhouderijen en het risico op longontsteking en dat dit voldoende aanleiding is voor maatregelen om deze gezondheidsrisico's te beperken.
- De Gezondheidsraad gaat in dit 2e deeladvies in op factoren die van invloed zijn op het risico op longontsteking bij omwonenden van geitenhouderijen en op de aard en omvang van de gezondheidseffecten.
- De Raad komt tot de conclusie dat op een woonafstand van een geitenhouderij in een straal van 1 km, en vooral 500 meter, het individuele risico aanzienlijk is, ook vergeleken met blootstelling aan andere bronnen van luchtverontreiniging en andere milieugezondheidsrisico's. De kans op een longontsteking is binnen een straal van 500m 73% hoger en binnen een straal van 1000m 19% hoger.
- De Raad komt op lagere schattingen van het aantal extra longontstekingen, ziekenhuisopnamen en sterfgevallen die op landelijke schaal zijn toe te schrijven aan de aanwezigheid van geitenhouderijen dan gecommuniceerd in de eerdere Kamerbrief.¹ Dat komt doordat de Raad de omvang van de groep omwonenden van geitenhouderijen op landelijke cijfers heeft gebaseerd en niet op extrapolatie van cijfers van het

¹ Kamerstukken 2024–2025, 28 973, nr. 259.

onderzoeksgebied, waar naar verhouding relatief veel mensen binnen 2 kilometer van een geitenhouderij wonen. Daarnaast gaat de Raad uit van een verhoogd risico op een longontsteking tot 1 kilometer van een geitenhouderij. Tot slot zijn bij de eerder gecommuniceerde aantallen ziekenhuisopnames en sterfgevallen schattingen gemaakt op basis van cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De Raad geeft aan dat de CBS cijfers hoger zijn dan de aantallen ziekenhuisopnames en overlijdens gerelateerd aan longontstekingen die door huisartsen worden vastgesteld, doordat veel patiënten met een longontsteking die in het ziekenhuis worden opgenomen of overlijden niet door een huisarts zijn gezien. Dat zijn ook patiënten die een longontsteking oplopen in een zorginstelling. De Raad gebruikt in hun berekeningen specifiek cijfers over longontstekingen die door de huisarts zijn vastgesteld.

- Er zijn geen aanwijzingen dat de aard en ernst van longontstekingen bij omwonenden van geitenhouderijen verschillen van longontstekingen door andere oorzaken.

Datum

2 december 2025

Kenmerk

4315240-1091844-IZB

Aanbevelingen

- De Raad geeft een aantal aanbevelingen om de gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen te beperken.
- Afstandsnormen voorkomen dat het gezondheidsrisico voor omwonenden verder toeneemt. Bij nieuwvestiging van een geitenhouderij en bij de aanleg van woningen en kwetsbare bestemmingen adviseert de Raad uit voorzorg ten minste een afstand van 1 kilometer aan te houden.
- Beperking van het aantal en mogelijk ook de omvang van geitenhouderijen kan bijdragen aan het terugdringen van het gezondheidsrisico.
- Voor bestaande situaties kan ingezet worden op emissiereductie om het risico op longontstekingen terug te dringen; de zogenaamde aanpak aan de bron.
- Aanpassing van het stalsysteem (potstal), het stalmanagement (bijstrooien, vaker uitmesten, ventileren) of mestopslag kunnen van invloed zijn op de emissies, maar er is momenteel geen inzicht in de effectiviteit van dergelijke maatregelen. Kennis ontbreekt ook over de samenstelling van, verspreiding van en blootstelling aan de verschillende componenten in de emissies. De Raad kan daarom niet inschatten in welke mate specifieke emissiereducerende maatregelen het gezondheidsrisico voor omwonenden verminderen.
- Welke invulling van het voorzorgsbeginsel proportioneel is, welk gezondheidsrisico daarbij als acceptabel wordt beschouwd en hoe belangen van alle betrokkenen daarbij worden meegewogen is volgens de Raad een politiek-bestuurlijke afweging.
- De Raad adviseert om het effect van maatregelen te monitoren.

Vervolgproces

- Dit tweede deeladvies moet nader bestudeerd worden. In de brief geeft u aan dat u zich samen met de minister van LNV en andere partijen hierover gaat beraden en zo snel mogelijk (begin volgend jaar) met een inhoudelijke reactie komt.
- Hierbij worden ook de uitkomsten van het WUR literatuuronderzoek over mogelijkheden om de emissie uit de geitenstallen te verminderen, en een plan van aanpak uit de sector betrokken.

4. Toelichting

Datum

2 december 2025

Kenmerk

4315240-1091844-IZB

a. Draagvlak politiek

- Er is veel aandacht voor dit onderwerp in de politiek. Bij debatten over veehouderij of zoönosen en dierziekten komt VGO vaak aan de orde. Er wordt vaak aangedrongen op het (snel) maatregelen nemen om risico's voor de volksgezondheid te verminderen.
- Er worden regelmatig Kamervragen gesteld in de TK² en (recent nog) in de EK³; op 1 juli 2025 was een Mondeling Overleg met de EK.
- In mei is een motie van de PvdD aangenomen om een landelijk moratorium in te stellen, in ieder geval tot aan het Gezondheidsraad advies en op 17 oktober heeft u daar schriftelijk op gereageerd.⁴ In de brief als reactie daarop hebben u en de Minister van LVVN aangegeven dat er op zo een korte termijn geen landelijk moratorium ingevoerd kon worden, maar dat op korte termijn (vrijwel) geen nieuwe vergunningen afgegeven zullen worden en daarmee feitelijk tegemoet wordt gekomen aan wat de motie beoogt.
- Deze brief gaat zowel naar de TK als de EK omdat is toegezegd ook de EK te informeren over VGO.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Het onderwerp ligt gevoelig bij het publiek, zowel bij de omwonenden als geitenhouders. In de media wordt er regelmatig aandacht aan besteed.

c. Arbeidsmarkteffecten zorg- en welzijnsveld

N.v.t.

d. Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

e. Financiële en personele gevolgen VWS en uitvoeringsorganisaties

N.v.t.

f. Juridische aspecten haalbaarheid

Voor de vervolgaanpak is het advies van de Gezondheidsraad belangrijk. De duiding van de wetenschappelijke basis voor de gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen levert input voor de onderbouwing van eventuele juridische maatregelen.

g. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

De inhoud van de brief is afgestemd met het ministerie van LVVN (brief wordt mede namens MLVVN verzonden) en tevens afgestemd met collega's van VRO en IenW. Veldpartijen zoals provincies, GGD en sector zijn geïnformeerd op proces.

h. Toezeggingen

² Kamerstuk 2021Z04530 mei 2021, Kamerstuk 2021Z20340, januari 2022, Kamerstuk 2023Z13628, augustus 2023, Kamerstuk 2025D11119, 14 maart 2025, Kamerstuk 2025D17073, 15 april 2025.

³ 28 november 2025: Commissiebrief inzake advies Gezondheidsraad geitenhouderijen; 27 mei 2025: EK Reactie op vragen inzake Onderzoek 'Veehouderij en gezondheid omwonenden' - VGO-III; EK vergaderjaar 22-23, 28.973/29.683: 170593.02U, februari 2023 en 170593.05U, juni 2023

⁴ Kamerstukken 29683, nr. 315

U zegt toe de Kamer begin 2026 te voorzien van de inhoudelijke beleidsreactie op het 2^e deeladvies.

i. Fraudetoets
N.v.t.

Datum

2 december 2025

Kenmerk

4315240-1091844-IZB

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.